

Verslag werkatelier 7 januari RES MRE

Ondernemers, agrariërs, ambtenaren en vertegenwoordigers van energiebedrijven, woningcorporaties en Brabantse Ontwikkelmaatschappij verzamelden zich op 7 januari in het Huis van Waalre. Ze kwamen bijeen voor het werkatelier dat de Metropoolregio Eindhoven (MRE) organiseerde in het kader van Regionale Energiestrategie (RES).

Klik hier voor het Dagprogramma

Wat is de RES?

De MRE is een van de 30 regio's in Nederland die op regionaal niveau invulling geeft aan het Klimaatakkoord. In dit akkoord staan de landelijke afspraken om de klimaatdoelstellingen van Parijs te realiseren. In juni 2019 is het Klimaatakkoord gepresenteerd.

In het Klimaatakkoord staat dat Nederland 35 miljard kilowattuur (= 35 TWh) duurzame energie gaat opwekken op land. Daarnaast ligt er een opgave voor energiebesparing en duurzaam verwarmen. Elke regio levert hieraan een substantieel aandeel. De wijze waarop regio's dit organiseren noemen we de RES. In de Metropoolregio Eindhoven staan 21 gemeenten, twee waterschappen, de provincie en Enexis, als netbeheerder, aan de lat om samen met bedrijven, natuurorganisaties, belanghebbenden, agrariërs en inwoners stap voor stap invulling te geven aan de energieopgave.

Klik hier voor de video-uitleg Wat is de RES

Opbrengsten werkatelier

In de RES staan drie opgaven centraal, waar drie werkgroepen mee aan de slag zijn:

- Grootschalige opwek;
- Besparen;
- Warmte.

Professionals van gemeenten, van de MRE en adviseurs op het gebied van de energietransitie zijn in de werkgroepen vertegenwoordigd. Elke werkgroep heeft een eigen opdracht en betreft relevante stakeholders om hier stapsgewijs invulling aan te geven. De opbrengsten van het werkatelier van 7 januari geven input aan de concept-RES, die op 1 juni moet zijn ingediend bij de Rijksoverheid.

Klik hier voor het videoverslag van het werkatelier van 7 januari

Grootschalige opwek

De deelsessie over grootschalige opwek stond in het teken van het aanwijzen van de zoekgebieden. Zoekgebieden zijn de gebieden binnen de regio die in aanmerking kunnen komen voor de opwekking van windenergie (< 2MW, 2-100MW, >100MW), en grootschalige zonne-energie (meer dan 15 kWp en op daken of velden). Voor het RES-concept moet worden beschreven op welke wijze de zoekgebieden gekozen zijn en hoe hierin rekening is gehouden met ten minste de wettelijke en eventuele provinciale of gemeentelijke beperkingen.

Voor de bepaling van de zoekgebieden heeft de werkgroep professionals in de arm genomen met inhoudelijke kennis van landschapsarchitectuur. Om gezamenlijk tot de keuze van zoekgebieden te

komen, heeft de werkgroep drie denkrichtingen gebruikt. Daarbij is de hamvraag: waar kunnen we schone energie het beste opwekken als ons doel is om:

- Een robuust natuurlijk systeem te krijgen?
- Energiepionier voor de wereld te worden?
- Een vitale agrarische economie te realiseren?

De aanwezige agrariërs, ondernemers, ambtenaren en energiedeskundigen hebben hierover uiteenlopende ideeën, suggesties en knelpunten uitgewisseld. Op basis van deze input buigt de stuurgroep zich over de zoekgebieden. Vervolgens worden de denkrichtingen en bijbehorende zoekgebieden verder uitgewerkt en doorgerekend door Enexis. De resultaten hiervan worden opnieuw voorgelegd tijdens het volgende werkatelier op 3 maart.

Besparing

Uit de deelsessie Besparing blijkt dat de meeste belanghebbenden al bezig zijn met de verduurzaming. De belangrijkste inzichten:

- Sommige partijen hebben al concrete en uitgewerkte routekaarten, zoals de woning-coöperaties. Andere partijen zijn nog zoekende, zoals particuliere huizenbezitters en bedrijven.
- In de huidige situatie zijn het vooral de koplopers, met voldoende kennis en financiële middelen, die aan de slag gaan. De huidige projecten sorteren weliswaar effect, maar we bereiken nog onvoldoende mensen.
- Onder bedrijven en particuliere woningbezitters blijkt dat de wil er is. Ze weten alleen niet waar ze moeten beginnen. Dit komt door gebrek aan kennis en prioriteit, maar ook door de diversiteit in de informatievoorzieningen. Om zelf aan de slag te kunnen is het van belang de overstap laagdrempelig te maken door goede voorlichting.
- Er is overlap in de klantreis tussen verschillende doelgroepen (bijv. bewoners en bedrijven). Benader verschillende subgroepen dus wel apart. Speel hierop in met diverse aansprekende activiteiten voor deze subgroepen.
- De meeste gemeenten zijn nu projectgericht op het thema energietransitie. Dit moet veranderen naar een programmabenedering. Er moet meer aandacht komen voor het doel van de verandering. Projecten zijn daarin kleine stapjes in het grotere geheel. Gedragsverandering moet hier ook een rol in krijgen.
- Voor veel belanghebbenden is de warmtetransitie een *black box*. Ze hebben behoefte aan duidelijkheid. Een eerste stap kan ook zijn dat ze horen in welke gebieden er de komende jaren niks gebeurt.
- Zorg dat het sociale aspect in de transitie niet ondergesneeuwd raakt. De gemeente moet deze afweging niet alleen maken, maar samen met de omgeving en belanghebbenden. Zo creëert men ook draagvlak voor het vervolgproces.

Warmte

De werkgroep Warmte brengt de vraag naar, het aanbod aan en de infrastructuur van warmte binnen de MRE in kaart. Waar liggen de dichtbevolkte gebieden, waar is restwarmte, hoe verbinden we deze beide of is er misschien al een warmtenet aanwezig? Het deel dat over warmte gaat, wordt de Regionale Structuur Warmte (RSW) genoemd.

De werkgroep is al langer in gesprek met belangrijke stakeholders en heeft de inventarisatie grotendeels afgerond. In het werkatelier stond de volgende vraag centraal: Op welke manier is iedereen aangehaakt bij het onderwerp warmtebesparing en welke behoefte is er bij de stakeholders?

Veel gemeenten en vrijwilligersorganisaties hadden zich voor de deelsessie Warmte aangemeld. Wat waren de belangrijkste inzichten en opmerkingen?

- Er is behoefte aan informatie over welke bronnen in de regio aanwezig zijn, zodat organisaties de mogelijkheid hebben om alvast te kunnen participeren. "Er gebeurt al heel veel, er wordt al veel gebouwd. Het is daarom belangrijk om ook bij deze projecten al aan te sluiten en niet alleen te wachten tot een RES-rapport klaar is", zei een deelnemer van een vrijwilligersorganisatie.
- Onderzoek naar geothermie zal eind 2020 rond zijn. Ennatuurlijk: "Er is verschil tussen ultradiepe geothermie en ondiepere geothermie. Nu wordt vaak gezegd dat 'het' niet mogelijk is. Maar uit de laatste is best water van 60 graden te halen. Er is behoefte om mee te denken en de nuancering te maken, ook in Eindhoven."
- De provincie heeft een kaart met een globaal overzicht van bestaande warmtebronnen. Vanuit de gemeente Heeze-Leende doet men het verzoek aan de werkgroep om niet te veel in te vullen voor individuele gemeenten, aangezien de verantwoordelijkheid bij gemeenten ligt.
- Daarentegen wordt ook opgemerkt dat het regionaal vooral gaat over slim verdelen van beperkte bronnen, restwarmte en alternatieven. En als gemeenten allemaal individueel aan het invullen zijn, terwijl bepaalde zaken gebundeld moeten worden, wordt het lastiger om er regionale regie op te voeren.
- Er is nu bewust voor gekozen om geen marktpartijen aan te laten haken op EnergiewerkplaatsBrabant.nl. Via EnergiewerkplaatsBrabant.nl zouden we wel een apart platform voor geïnteresseerde stakeholders kunnen inrichten. Maar wellicht is er behoefte aan een andere vorm van kennisdeling.
- De succesverhalen over innovaties en pioniersvragen moeten ergens gedeeld kunnen worden.
- Welke aandacht is er voor de wijzigingen in de bestaande infrastructuur als gevolg van warmtetransitie? Een gasleiding die er ligt kan bijvoorbeeld gebruikt worden voor waterstof of biogas. Daarnaast moet het elektriciteitsnet verzwakt worden.
- Is er vanuit Enexis een masterplan met verschillende scenario's zodat risico's voor het e-net ondervangen kunnen worden? Bijvoorbeeld als particulieren massaal overgaan op warmtepompen? Er is behoefte aan kaders vanuit Enexis. Er speelt meer dan alleen warmtetransitie, zoals zonnepanelen en elektrisch rijden.

Vervolg

De energietransitie is een van de grootste uitdagingen van de 21ste eeuw. Met de RES begint die uitdaging vandaag. Dat werd tijdens het slotdebat in het Huis van Waalre door de aanwezigen onderstreept. Ondanks de geboekte resultaten leefden er nog veel vragen over inhoudelijke keuzes, de vervolgstappen en de betrokkenheid in het proces. Vooral ten aanzien van de zoekgebieden heeft het programmateam de komende periode nog werk te verrichten. Ook bleven tijdens de deelsessies sommige vragen onbeantwoord. De werkgroepen gaan hiermee aan de slag en komen daarop terug tijdens het volgende werkatelier op 3 maart.

Op 3 maart is het volgende en laatste werkatelier voor de oplevering van de concept-RES. Dan wordt er gesproken over de consequenties van de denkrichtingen waarover de stuurgroep zich eind januari buigt. Welke gevolgen heeft dit voor de stakeholders die op 7 januari de handen ineen sloegen? Voor de bijeenkomst van 3 maart volgt nog een uitnodiging.